Schijnbare verkeerdheden van minder gewicht; die door de publieke opinie dan ook niet zoo hard worden afgekeurd; en waar geen strafrechter of politie zich in mengen zal; maar die we toch voor God en en onze conscientie zeer wel weten dat niet mogen.

Het zijn zonden die volstrekt niet met één naam te noemen zijn, maar die zich elk oogenblik in ons leven verzoekend aan ons voordoen, zonden van kleine onwaarheid; zonden van kleine oneerlijkheid; zonden van kleine zelfzucht; zonden van kleine zinlijkheid; zonden van kleine wankelmoedigheid; zonden van kleine liefdeloosheid; soms ook wel grootere afmetingen aannemende, maar die zich toch in het dagelijksch leven niet op breede paden verliezen.

——

Staan we nu tegenover deze zonden gewapend en wakende zooals we tegenover *onzen vijand* staan?

De Heere eischt van ons dat we tegen de zonden zullen *strijden*. Niet slechts dat we ze *mijden*, maar dat we er den *strijd* tegen aanbinden. Een strijd niet bij manier van een schermutseling of van een spiegelgevecht, maar echt meenens. Een strijd zooals Paulus het uitdrukt, waarin tegenstand moet geboden *ten bloede toe*.

En vraagt ge, welke zonden de apostel daarbij op het oog heeft? Of hij bedoelt een strijd tegen gruwzame boosheden? Lees het dan maar in wat aan zijn vermaan voorafgaat. Neen, dan bedoelt hij juist »die zonde, die u lichtelijk omringt" en die ge als »uw last" in het leven meedraagt. Juist dus die gewone karakterzonden, juist die dagelijks voorkomende verkeerdheden. Juist die inkruipsels en insluipsels, die zich als oude bekenden van ons hart gedurig weer op ons levenspad als gezelschap aan ons aandienen.

En nu is dit ons ongeluk, dat we van nature in stee van zulke zonden te haten en voor *vijand* te houden, er *op voet van vrede* mee leven; ze bij ons laten inwonen; er een soort verdrag mee aangaan; ja, wat het ergst en het slechtst is, *er ons tot aangetrokken gevoelen*.

Vergeet toch niet, met vergoelijking voor deze kleine zonden, met oogluiking voor deze gewone verkeerdheden, is het leven zooveel gemakkelijker. Ge spaart er u zooveel moeite en onaangenaamheid door. Ge kunt met die soort zonden zooveel goedpraten, zooveel bedekken, zooveel door de mazen laten gaan. Ge behoeft dan niet op alle slakken zout te leggen, en kunt u zooveel veroorloven, wat u anders ontzegd zou zijn.

De wereld ligt nu eenmaal in het booze, en in deze booze wereld is met een halve moraal zooveel verder te komen dan met de degemoraal van uw conscientie, en de nog zooveel strenger moraal van Gods Woord.

——

En wat nog verder gaat, heel wat van deze kleine zonden trekken ons persoonlijk aan. *Die* soort zonden bedoel ik, waarmee de mensch toegeeft aan zijn traagheid, aan zijn slordigheid, aan zijn ijdelheid, aan zijn zinlijkheid en aan de inbeeldingen van zijn eigen ik.

Dan toch wordt de zonde niet maar geduld, omdat tegenstaan van de zonde ons onaangenaamheden zou berokkenen, maar dan *zoeken we zelfs* zulk een zonde als onzen bondgenoot.

Van strijd is dan niet alleen geen sprake, maar we mogen zulk een zonde gaarne, en ze wordt door ons welkom geheeten, als een middel om aan onzen hartstocht, aan onze verkeerde neiging, aan onze zinlijkheid of aan onzen wereldzin te voldoen.

En dat, helaas, niet enkel onder hen die van verre staan; maar evengoed onder hen, die den naam des Heeren belijden.

Vergis u toch niet; met u te bekeeren, schudt ge volstrekt niet opeens uw oude natuur uit. Ja, voor zooveel ge met Christus door het geloof vereenigd zijt, *voor zooveel* haat ge de zonde, maar ook slechts *voor zoover*.

En waar ge als belijder van den Heere zijn levenskracht nog buiten een deel van uw karakter en uw leven hebt gehouden, ligt ge voor dat deel van uw karakter en voor dat deel van uw leven, nog geheel en precies zoo in de natuurlijke verkeerdheid als eertijds.

Wel ontwaakte er in u dan een lust, om naar *alle* Gods geboden te leven, maar de kracht van elk gebod oefende slechts in zooverre bij u gehoorzaammakende genade, als ge door het geloof u met den Christus vereenigd hebt.

——

Doch nu komt dan ook het apostolisch woord u over zulk een toestand van uw hart en zulk een ligging van uw ziele, hard en scherp bestraffen, en u aanzeggen, dat ge misgaat en misdoet, zoolang ge niet juist ook tegen die zonde den *strijd*, den bittersten *strijd*, aanbindt.

En wie *dat* eens ondernam en aandorst, o, die merkt het wel spoedig bij ervaring, hoe juist zulk een strijd tegen die vergoelijkte zonde, voor het vleesch hard en voor het bloed boos is.

Strijden tegen ergerlijke, openbare, algemeen verfoeide zonden is onvergelijkelijk veel lichter; want die grove schrikkelijke zonden treden, o, zoo zelden voor ons in den vorm van een *verzoeking*, en veel meer in de gestalte van een *aanvechting*. En als ge aangevochten wordt, dan strijdt ge vanzelf en is het wapen in uw hand eer ge er om denkt.

Maar heel anders wordt het als we tegen *verzoekende* zonden den strijd hebben op te nemen; en vooral zoo die verzoekende zonden de huisvrienden van ons hart wierden.

Dan toch grijpt breuke met zulk een zonde heel onzen persoon, en heel onze levensgewoonte aan. Dan ligt er zooveel in het verleden, dat een koorde om onzen arm woelde en ons terugkeer op het eenmaal ingeslagen pad belet.

Dan vallen we eer we het weten, en zijn verwonnen eer nog het denkbeeld van weerstand bij ons opkwam.

En vandaar dat zoo weinigen, ook onder de Christenen, dien harden strijd aandorsten, of ook waar ze dien aandorsten, volhielden.

En toch, het *moet*.

Gods Woord laat u geen uitweg, en voor niemand en voor niet één zonde geldt een verontschuldiging.

Heilig, heilig is de Heere, en Hij is te rein van oogen, dan dat Hij 't kwade zou kunnen aanzien, zonder tegen uw ziele te toornen.

En daarom, vertraag niet, en stel niet uit, maar neem ook gij dien strijd met ernste op, en bid om genade, om genade voor genade, om het zwaard niet af te leggen, eer ge uit dien strijd als verwinnaar weerkeert.

Maar dan ook dien strijd *bij de uitgangen uws harten* begonnen.

Daar uit die vuile bron in ons komt het kwade voort. Van daar klimmen ze op in onze overleggingen, mengen ze zich in onze gedachten, sluipen ze in ons woord, gaan ze in onze ziel, en overmeesteren ze ons, eer we er op verdacht zijn.

Maar worden ze bij de eerste opwelling weerstaan; vinden ze u waakzaam zoodra ze ook maar even den boozen kop uit het hart opsteken; en laat ge niet toe, dat ze ook maar een seconde in uw overleggingen post vatten, dan is *heur* kracht gebroken en *uw* kracht gesterkt.

U *is* genade geschied.

En Hij, uit wien die genade u toevloeide, zal met en voor u strijden, en door *Zijn* ontferming is uw overwinning zeker.

KUYPER.

Amsterdam, 7 Sept. 1888.

De houding dit jaar door de Haagsche Synode aangenomen, toont, hoezeer het kwade beginsel in dit college allengs tot consequente ontwikkeling begint te komen.

Eertijds was dit college een log en loom lichaam. Er zat stuur noch vaart noch gang in. Het tobde en schommelde en slingerde her- en derwaarts. Niet-spreken en niets-doen was de leus zijner levenswijsheid geworden.

Dit vond daarin zijn oorzaak, dat deze Synode, hoewel hiërarchisch in den wortel, toch het pit en de kracht miste, om haar eigen heilloos beginsel tot uiting te brengen.

Of liever het beginsel werkte wel door, want een beginsel werkt, ook al slaapt het, maar toch ontbrak er ten eenemale die bewuste liefde voor haar beginsel, die er de ontwikkeling van activeert.

Men was nog te nobel, men bezat nog te veel eergevoel, de billijkheden prikkelden de conscientie nog, en deswege schaamde men zich nog, om in een zich noemende *Gereformeerde* kerk met zekere geestdrift en doortastendheid voor zijn hiërarchischen geest uit te komen.

Maar thans is dit anders geworden.

Dank zij de gebeurtenissen der beide laatste jaren, heeft de Haagsche Synode thans aan alle edeler aandrift het zwijgen opgelegd, alle schaamte van zich gedaan, en den droeven moed gegrepen om van nu voortaan, zich van haar zondig ideaal bewust, zonder schroom of aarzeling op de verwerkelijking van dit schuldig ideaal aan te sturen.

Tot dusverre *bedoelde* de geest, die in het Synodaal genootschap blaast, stil de oude Gereformeerde kerken te gebruiken, om den nieuwerwetschen tijdgeest onder het volk voort te planten, maar toch begreep men dat men een kerk niet openlijk en officieel van karakter kon doen veranderen, en liet alles blauw-blauw. Wel maakte men vrij baan voor het ongeloof en dwarsboomde het rechtzinnig element, maar den gevel van het huis liet men voor wat die was. Het heette nog altoos de kerk van de Drie Formulieren van eenigheid. Een doode letter blijven moesten ze, maar toch bleven ze de wimpel van het schip.

Thans echter volgt de Synodale geest een andere tactiek.

Men maakt thans van zijn plannen geen geheim meer, en noch aan den ouden wimpel noch aan de oude traditie stoort men zich.

Vandaar dat heel de strijd tegen het Modernisme plotseling door de Ethischen en Irenischen gestaakt is, en dat de Modernen omgekeerd over heel de linie het graven van hun mijnen opgaven, terwijl de Methodistische en Calvinistische elementen ponden watten besteld hebben, om zich en der gemeente in het oor te stoppen, en te doen alsof men niets merkt.

Immers, met openlijke aankondiging van zijn tocleg, stuurt men thans recht op zijn doel af, en dat doel is, dat *de kerk als kerk* thans numero één in de schatting der „vogelen van allerlei pluimage" moet worden.

Of de eere Christi vertreden wordt, wel jammer, maar te overkomen. Of de Heilige Schrift aan de gemeente ontzinkt, wel een teleurstelling, maar geen levensquaestie. Of de belijdenis ontzield wordt, wel een streep door de rekening, maar geen zaak om er hartzeer over te hebben. Of tal van medebelijders mishandeld worden, wel niet zeer broederlijk noch Christelijk, maar .... een aderlating, gelijk Ds. Geselschap het eens in ijzige koelheid uitdrukte, kan soms heilzaam werken. Slechts één ding is er, waar alles mee verloren zou zijn, bijaldien namelijk het kerkgenootschap als éénheid schade leed.

Aan dat *Genootschap* hangt meer dan aan de eere Christi, aan Gods Woord, aan der vaderen Belijdenis en aan de broederlijke liefde. *Zonder* dat *Genootschap*, als kerk betiteld, is men weg, *met* dat Genootschap, als kerk gedacht, is de toekomst verzekerd.

En daarom het kostte wat het kostte, die „kerk", die „aanbiddelijke heiligheid, die rijke bezitster, die uitdeelster van millioenen schats, moest gehandhaafd.

En nu dát maar gelukt is, en die „kerk" weer door den arm der Overheid en den stok van den politieagent gesteund wordt, nu haalt al wie den Synodalen geest indronk, weer ruimer adem. Nu geen nood!

In die schitterende gedachte van het ééne kerkgenootschap gaat thans ook aller liefde en aller geestdrift, aller actie en moedbetoon op.

Naar beginselen vraagt niemand in dezen heiligen kring meer. Broeder Knappert en Broeder Gunning, Broeder Deetman en Broeder Berlage, Broeder Koch en Broeder Segers, het is alles verzoend.

Tot op 1886 bestond er tusschen deze heeren geloofsverschil.

Maar thans niet meer.

Want waar ze ook nog in uiteenloopen, ze hebben thans allen saam één gemeenschappelijk geloofsartikel gesmeed. Immers saam gelooven ze nu in *de heilige, Synodale, kwansuis nationale Genootschapskerk*.

Het geloof in dit nieuw gesmeed artikel beheerscht geheel hun zienswijs, beslist over aller houding, wijst een ieder in den kring zijn standpunt aan.

Zelfs het besef en gevoel van oneens te zijn week. Men is het thans eens, en merkt aan aller oogopslag, dat het onderling verkeer tusschen Modernen, Groningers, Ethischen, Irenischen en *would be* Gereformeerden is teruggekeerd.

Wie maar meedoet is welkom. Welkom in den heiligen kring al wie voor deze Diana der Efeziers offert.

Denk ook eens, de Overheid, het Grootboek, de Rechtbank, de Politie, *Uilenspiegel*, het *Handelsblad*, kortom alles doet aan de bewierooking dier één heilige Synodale, hiërarchische nationale kerk mee.

Verbeeld u dan ook eens, wat indruk het maakte, toen tengevolge van Dr. Van Ronkels volslagen mislukte campagne, in den hoogen kring van dit alleenzaligmakend Genootschap de vraag aan de orde kwam, hoe de kerk*regeering* met de kerk*leer* in overeenstemming te brengen.

Om van te gieren.

„Of wat dacht ge, dat we thans, op het hoogtepunt onzer glorie, nu heel de wereld op onze hand is, en de achtergebleven Gereformeerden niet meer kikken of kirren durven, dat we nu, u ten believe, het fundament van ons heilig huis zouden losrikken!"

Neen, dan zal men het dezen achtergeblevenen anders leeren.

Voor de lieden, die pal voor hun beginsel stonden en den moed hunner overtuiging hadden, is men niet geweken. En nu zou men voor deze vertsaagden uit den weg treden! Voor deze lieden, die in het hachlijkst oogenblik getoond hebben, dat ze zich desnoods *alles* gevallen laten! Voor deze paradestrijders, die loopen gaan, als de eerste kogel door de lucht snort!

Neen, voorwaar, met wat element of richting men voortaan in dezen Synodalen kring ook rekent, stellig met deze Gereformeerde »schutterij" niet meer.

Deze schutterij *gebruikt* het Synodalisme, a's ze achter een veilige borstwering opgesteld, mee wil vuren op de mannen die de Doleantie aandorsten. Ook gebruikt men ze nog om een minder ontwaakt deel der gemeente zand in de oogen te strooien. Maar iets om haar doen of laten, zich aan haar storen, of zelfs luisteren naar haar adviezen, dat nooit meer.

Daarvoor is de tijd voorbij.

Praten, klagen, meesmuilen en morren mogen deze Gereformeerde „schutters" zooveel als ze willen, maar de Synode gaat zonder hen en buiten hen door.

Voor hen is alle Synodale respect ingeboet.

Ze hebben geen *crediet* meer.

En komt dan uit een anderen hoek Gunning met een voorstel aandragen, om de „kerk" weer presbyteriaal te maken, natuurlijk, dan houdt men zich anders. Dan luistert men welstaanshalve. Ook phantasieën kunnen soms den geest bekoren.

Maar toch, dan herinnert ieder zich, dat het Gunning was die sprak. De weelderige denker. De man der utopiën. Die met zijn kaleidoskoop nu reeds een reeks van jaren allerlei schoone kleurverbindingen voor uw oog tooverde. En dies weet men, dat straks met een klein tikje aan den kaleidoskoop heel de zaak weer anders komt te staan.

Dus neemt niemand het in ernst op.

Zijn voorstel is een episode, die straks uit heeft.

Een vertooning van ideeën, waarvan men weet dat ze bij Gunning zelf nooit verder dan ideeën komen zullen.

Gunning zet toch niet door. Hij is geen man van actie.

En zoo hoort men hem aan. Een oogenblik gunt men zich het genot om onder den indruk zijner rijke taal te komen.

Tot het dan eindelijk lang genoeg is, en de Praeses voelt, dat men nu weer tot *de zaken* moet komen.

En dan wordt er gestemd, en gaat natuurlijk met zoogoed als algemeene stemmen heel dat phantastisch voorstel van de tafel.

Verbeeld u, een op en top hiërarchische Synode zou naïevelijk en onnoozel weg zich den presbyterialen strop om den hals halen.

Neen, dan heeft men zich een ander en een beter ideaal gekozen, dat uit Doetinchem naar Utrecht toog, en daar allengs pasklaar is gemaakt.

Wat men doen zal is dit.

Men zal de Modernen rustig laten uitsterven.

Men zal de Groningers, ze al beduimelend, ongemerkt in Ethischen van de linkerzij omtooveren.

De Gereformeerde „schutterij", die nog achterbleef, zal men door het Neo-Köhlbrüggianisme tot een lijdelijke massa zonder veerkracht of pit laten verweeken.

En dan zal men niet de kerk*regeering* naar de kerk*leer*, maar heel omgekeerd de kerk*leer* naar de kerk*regeering* veranderen.

Dan gaan eindelijk, eindelijk die gehate Drie Formulieren van eenigheid weg.

En dan komt er een *herziene* Confessie.

Een net met achtduims mazen, waar alle visch door kan zwemmen.

En dan zal eindelijk de triomf volkomen zijn.

De nederlaag van Dordt ganschelijk gewroken, en heel de zuurdeesem van Paulus, van Augustinus, van Calvijn onherroepelijk uitgezuiverd.

Lezer, wat dunkt u van zoo verbijsterd ideaal?

Door de Synode der Chr. Geref. kerk, te Assen vergaderd, is aan de voorloopige Synode der Ned. Geref. kerken te Utrecht, in Juli saamgekomen, dit navolgend schrijven gericht:

SYNODE
DER
CHRIST. GER. KERK.
Vergaderd te Assen,
Augustus 1888.

Met één Bijlage.

AAN
DE VOORLOOPIGE SYNODE
DER NED. GER. KERKEN.

Geliefde Broeders in onzen Heere Jezus Christus,

De Synode der Christ. Ger. Kerk in Nederland, welke den 14 Aug. j.l. te Assen hare vergaderingen opende, heeft met levendige belangstelling kennis genomen van het broederlijk en liefdevol schrijven, door de Voorloopige Synode van Ned. Ger. Kerken te Utrecht tot haar gericht.

Met gespannen verwachting werd deze Synode door heel de Christ. Ger. Kerk te gemoet gezien en verbeid. Van het oogenblik af, dat in 1886 de reformatie der Kerken door U werd ter hand genomen, waren ons aller oogen met meer dan gewone belangstelling op Uwe worsteling geslagen. Uwe geschiedenis in de laatste twee jaren hebben we niet slechts uit de verte aanschouwd, maar ook als gold het ons zelven, ten deele mede doorleefd. En toen Gij, terstond nadat Uwe Kerken aan den valschen band van het Ned. Herv. Genootschap ontkomen waren, krachtig op vereeniging van alle Gereformeerden in den lande begont aan te dringen en pogingen daartoe aan te wenden, toen heeft dat plichtvermaan en dat broederwoord niet slechts gesproken tot aller conscientie, maar gaf het uitdrukking ook aan eene bede, die ons op den bodem der ziele lag.

Het vraagstuk der vereeniging werd dan ook door heel onze Kerk heen op alle mindere en meerdere vergaderingen aan de orde gesteld. De vraag, welke ons hier werd voorgelegd, deed tal van belangrijke zaken wijken. Het machtig en aangrijpend woord, dat Gij in Uw schrijven tot ons deedt uitgaan, heeft de plichtmatigheid der vereeniging ons nog sterker op de ziel gebonden. En de Synode, onder deze indrukken saamgekomen, heeft de desbetreffende voorstellen der provincien het eerst en vóór alle andere zaken in behandeling genomen.

Hoe kon het ook anders, Broeders? Toen de Vaderen der scheiding van 1834 in gehoorzaamheid aan Gods Woord en in overeenstemming met onze Belijdenis (art. 27—29) de gemeenschap verbraken met het Ned. Herv. Kerkgenootschap, bleven zij een innigen band aan de achterblijvende Broederen gevoelen en volhardden zij in het streven naar kerkelijke eenheid van alle Gereformeerde belijders in ons vaderland. Door één hunner wordt in de *Toespraak en Uitnoodiging aan de geloovigen en ware Gereformeerden* uitdrukkelijk verklaard: »Wij hebben ons gescheiden, geliefde Land- en Geloofsgenooten, niet van de ware Gereformeerde Kerk, noch van de ware Gereformeerden; integendeel reiken wij die alle bij dezen de broederhand en verzoeken de hunne terug, om te onderhouden de gemeenschap der heiligen, vereenigd door één geloof, door éénen doop en door éénen Geest." De scheiding van 1834 beoogde juist de openbaring en herstelling dier kerkelijke eenheid. Zij had ten doel om de Gereformeerde belijders, die in het Genootschap slechts als eene partij konden optreden, kerkelijk weer bijeen te brengen en samen te doen leven.

Wij erkennen, het gescheiden leven sedert 1834 van broeders uit éénzelfde huis droeg het ernstig gevaar in zich, om ons van elkander te vervreemden. Harde woorden werden menigmaal tusschen ons gewisseld. In den kerkelijken strijd stonden wij soms scherp tegenover elkaâr. Wij belijden het met schaamte des aangezichts, dat wij niet altijd in den geest der liefde en des ootmoeds tot getrouwheid U hebben vermaand en tot den strijd U hebben aangespoord. Met schuldbelijdenis en in droefenis des harten spreken wij het voor U uit, dat ons voorbeeld, helaas! lang niet altijd U bekoren en tot navolging U nopen kon.

Des te meer danken wij het onzen God, dat Hij onder die wrijving en botsing in Uw en ons binnenste het gevoel der broederschap en der liefde heeft bewaard. Het is alleen aan Zijne genade en aan Zijne goede gunste over ons land en volk toe te schrijven, dat dit besef onzer geestelijke eenheid in Christus en onzer historische verwantschap voor verstervíng is behoed en telkens weer krachtig tot ontwaking is gekomen. Ja, de strijd zelf, waarin wij dikwijls tegenover elkander gewikkeld werden, was een bewijs, dat wij gevoelden bijeen te behooren en van elkander niet mochten afiaten, voordat we ook kerkelijk weer samen wandelden in de paden des rechts. In het toornen zelf werd de heechtheid van den band der liefde openbaar.

Wilt daaruit dan afleiden, Broeders, hoe ons aller oog en hart naar U werd heengetrokken, toen het in 1886 door de ontfermingen onzes Gods tot een vernieuwde breuke met het Ned. Herv. Kerkgenootschap kwam. Zeker, wij kunnen, maar wij willen het U ook niet verhelen, er was van den aanvang af verschil in beoordeeling over de wijze, waarop de reformatie door U werd ter hand genomen. Gevoelens, meeningen en gedachten liepen onder ons verre uiteen. Maar de reformatorische beweging zelve, die in 1886 uitbrak tot bevrijding der Gereformeerde belijders uit een onchristelijk kerkverband, werd door allen als een heuglijk verschijnsel, als een tweede scheiding, als een werk van Gods trouw en barmhartigheid begroet. De bede, heel de geschiedenis onzer scheiding door, uit duizenden harten ten hemel gezonden: »Breng, Heer, al uw gevangnen weder", scheen hare verhooring nabij; en de hope werd bij velen verlevendigd, dat broederen weer zouden samenwonen in eenigheid des geestes.

Met U toch zijn wij vast overtuigd, dat eenheid van Schrift en Belijdenis, van Kerkenorde en Liturgie, van oorsprong en taal, naar het Woord Gods, eenheid van kerkelijk leven ook eischt. Ons is met U de overtuiging gemeen, dat alle gescheiden leven tusschen zonen van hetzelfde huis als zonde geoordeeld is voor God, en dat wij daarom wederzijds niet rusten mogen, eer datgene wat ons vereent, getriumfeerd heeft over wat ons scheidt.

Het is dan alzoo, geliefde Broederen, dat wij onder den indruk onzer hooge verantwoordelijkheid voor God en Zijne heilige gemeente de poging om tot vereeniging te komen, welke Gij thans als Synode ons voorstelt, niet alleen met blijdschap hebben opgemerkt, maar ook in ernstige overweging genomen. En al werden nu ook op onze vergadering gewichtige bezwaren te »berde gebracht, die niet maar zoo plotseling uit den weg kunnen worden geruimd, toch trad niemand op, die ook maar met één enkel woord de noodzakelijkheid en de plichtmatigheid der vereeniging bestreed. Zelfs werd Uw voorslag, om eene Deputatie te benoemen, met algemeene stemmen aangenomen; echter hebben wij ons de vrijheid veroorloofd, om het door U voorgestelde vijftal tot een achttal uittebreiden. En zoo is het ons thans tot groote vreugde, U te kunnen mededeelen, dat de Broeders J. van Andel, H. Bavinck, H. Beuker, H. de Cock, W. H. Gispen, Js. van der Linden, A. Littooy en D. K. Wielenga door de groote meerderheid der vergadering zijn aangewezen om met de vijf Deputaten Uwerzijds en met wie aan dezen mochten worden toegevoegd, over de vereeniging in onderhandeling te treden en indien mogelijk eene Acte van ineensmelting te ontwerpen.

Echter kon de Synode daarbij zich niet geheel en al plaatsen op den grondslag, die van de officieuse samensprekingen vroeger met H.H. Docenten der Theol. School gehouden, door U werd overgenomen, en tot onderstelling en uitgangspunt voor de samenkomsten der thans beiderzijds benoemde Deputaten werd voorgesteld. Immers was in dien grondslag ook de volledige intrekking en afschaffing van het Reglement van 1869 opgenomen en zonder verdere redeneering van te voren vastgesteld. En ofschoon nu tegen den inhoud van dat Reglement ook binnen onzen eigen kring zeer ernstige bedenkingen bestaan, oordeelde de Synode, dat het niet aanging, dat zij nu reeds principieel tot de intrekking van de erkenning onzer Kerk door den Staat besloot.

Voorts werden op de Synode door onderscheidene afgevaardigden nog twee andere voor de vereeniging allerbelangrijkste zaken ter sprake gebracht, nl. de verhouding waarin de Ned. Ger. Kerken zich achten te staan tot de plaatselijke gemeenten van het Ned. Herv. Kerkgenootschap en tot alle leden, die met de reformatie niet medegaan; benevens de betrekking die er dient te bestaan tusschen de Kerk en die Inrichting, aan welke zij de opleiding harer dienaren toebetrouwt. Na langdurige beraadslaging nam de Synode in deze materie een tweetal besluiten, welke wij met dat in zake het Reglement van 1869 in de hieraan toegevoegde Bijlage ter Uwer kennisse brengen, en die aan de Deputaten naar de samenkomst met de afgevaardigden Uwerzijds als het oordeel der Synode worden medegegeven.

Wij erkennen, dat wij hiermede Uw voorslag, gelijk hij daar lag, niet hebben aangenomen. De lijn, waarop wij ons bewegen, is eenigszins anders getrokken, dan door U werd voorgesteld. Toch is de richting, waarin wij wenschen te gaan, geen andere dan naar U en naar alle Gereformeerden in den lande heen. En wij vertrouwen daarom, dat de wijziging in dezen grondslag der samenspreking, die wij aanbrachten, geen beletsel zij voor de samenkomst der Deputaten en geene verhindering voor hun gewichtigen arbeid.

Het mag ons niet verwonderen, Broeders, dat een gescheiden leven en een eenigszins verschillende ontwikkelingsgang van meer dan vijftig jaren, hindernissen op onzen weg heeft gelegd, die alleen met ernstigen wil en met een hart, dat van liefde tot de broederen en van begeerte naar vereeniging brandt, kunnen verwijderd worden. Maar wat hebben die enkele tientallen van jaren te beduiden tegenover die machtige historie, welke in vorige eeuwen ons en U gemeenschappelijk is; en wat beteekenen de enkele punten van verschil tegenover die kostbare en heerlijke erfenis, welke met het bloed onzer gemeenschappelijke Martelaren uit het Woord Gods is vetoverd en door onze zelfde Vaderen ons ter bewaring en vermeerdering is nagelaten?

Gedenkende aan onze geestelijke eenheid in Christus Jezus, het Hoofd der Gemeente; lettende op die schatten en goederen, welke wij bezitten in gemeenschap met elkander; en ziende in het gebod dat de Heere in Zijn Woord ons voorhoudt, worden wij versterkt in de vasthèid der hope, dat de Geest der liefde en des vredes ons ook tot eenigheid des geestes leiden zal. Wij hebben geen grootere schuld dan die der liefde tegenover elkander. Christus, ons gemeenschappelijk Hoofd, die ons kocht met Zijn bloed, gaf ons aan, bestemde ons voor elkaâr. En nooit worde Satan de eere, der wereld de vreugde verschaft, dat kinderen van denzelfden Vader en zonen van éénzelfde huis in nijd en twisting hun krachten verteren, en smaadheid aandoen aan de éénheid, die, gelijk tusschen den Vader en den Zoon, alzoo tusschen Hem en de Zijnen bestaat.

En hiermede, geliefde Broeders, dragen wij U en onszelven op aan de barmhartigheden van onzen grooten Hoogepriester, met de bede, dat Uwe en Onze Synode, één geworden uit twee, het Amen hooren late op het woord van Christus onzen Heere: Vader, Ik wil, dat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij in Mij en Ik in U.

De Synode der Christ. Geref. Kerk te Assen.
Namens dezelve:
W. H. GISPEN, *Praeses.*
H. BEUKER, *Vice-Praeses.*
W. DOORN, *Eerste Scriba.*
J. WESTERHUIS, *Tweede Scriba.*

Assen, 24 Aug. 1888.

BIJLAGE.

Besluit I.

De Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, ofschoon niet willende verdedigen het Reglement van 1869, tegen welks inhoud ook binnen onzen kring ernstige bedenkingen bestaan;

overwegende, dat er verschillende bezwaren zijn, waarom zij niet voetstoots de erkenning der Christelijke Gereformeerde Kerk als één geheel van Kerken door de Regeering kan prijsgeven;

draagt aan de eventueel te benoemen deputaten onzerzijds op, om die bezwaren met de deputaten der Voorloopige Synode te Utrecht te bespreken en te pogen om tot overeenstemming te komen, ten einde eene volgende Synode daarover dan nader oordeele.

Besluit II.

Overwegende, dat de Ned. Geref. Kerken in Belijdenis, Kerkenordening en Liturgie volkomen met ons overeenstemmen, zijn wij tot vereeniging met deze Kerken ten volle bereid, wanneer zij, wat dit eerste punt van behandeling betreft, slechts het navolgende verklaren:

1°. Dat zij (de Doleerenden) in gehoorzaamheid aan 's Heeren Woord en in overeenstemming met art. 27—29 onzer Belijdenis, met het Ned. Herv. Kerkgenootschap, zooals het sedert 1816 met zijne organisatie, besturen en reglementen bestaat, volkomen gebroken hebben.

2°. Dat zij de afscheiding van gemeld genootschap, zooals ze in 1834 plaats had, erkennen als geschied te zijn in gehoorzaamheid aan en in overeenstemming met Gods Woord,